

Inhoud

Inleiding

Het beste van Cuba	6
Het geïsoleerde eiland.....	17
De bevolking.....	19

Geschiedenis & Karakteristieken

Belangrijke data.....	28
Conquistadores en piraten	33
De strijd tegen het kolonialisme.....	41
🔍 José Martí	46
Het tijdperk van decadentie.....	50
De revolutie.....	55
🔍 Che	60
Het socialisme of de dood	63
Cuba in de 21e eeuw.....	73
🔍 Fidel Castro.....	76
Religie in Cuba	80
De lokroep van Miami	85
🔍 Cuba's unieke transportsysteem	90
Het toerisme: vloek of zegen?.....	93
Opzwepende ritmes	97
Kunst.....	107
De Cubaanse keuken	117
🔍 Uit eten.....	121
Sport.....	123

Reizen door Cuba

Inleiding	135
🇺🇸 Oud-Havana	141
🗺️ Koloniale architectuur in Cuba.....	164
🇵🇷 Centraal-Havana en Vedado....	167
🇺🇸 De omgeving van Havana.....	179
🔍 Een avondje Tropicana.....	182
🇵🇷 Viñales en het westen	189
🔍 De <i>guajiro</i>	196
🗺️ Het geheim van de Cubaanse sigaar.....	202
🇵🇷 Varadero en Matanzas	207
🇵🇷 Het schiereiland Zapata.....	217
🗺️ Een vogelparadijs	222
🇵🇷 Santa Clara en Sancti Spíritus.....	225
🇺🇸 Cienfuegos en Trinidad	237
🇺🇸 Het oostelijke laagland	253
🗺️ Een duikparadijs	262
🇵🇷 Holguín en Granma.....	267
🇺🇸 Santiago de Cuba	281
🔍 De gezondheidszorg	288
🇵🇷 De omgeving van Santiago.....	293
🇵🇷 Baracoa en het verre oosten ...	299
🔍 De basis Guantánamo.....	302
🇵🇷 De zuidelijke eilanden	309

Reisinformatie

Vervoer	318
Praktische informatie	322
Taal.....	333
Lezenswaard	336

Voor een volledige inhoudsopgave van de Reisinformatie zie pagina 317.

Fotoverantwoording	339
Colofon	340
Index.....	341

Kaarten

Cuba	136
Havana	138
Oud-Havana	142
De omgeving van Havana.....	180
West-Cuba.....	190
West centraal-Cuba	204
Matanzas	208
Santa Clara	226
Trinidad	244
Het oostelijke laagland	254
Camagüey	259
Het oosten van Cuba	264
Bayamo	272
Santiago de Cuba	282
Isla de la Juventud	310

Voorflap Cuba

Achterflap Havana

HET BESTE VAN CUBA: TOPBEZIENSWAARDIGHEDEN

△ **Afdeling Arte Cubano, Museo Nacional Palacio de Bellas Artes, Havana.** De magnifieke collectie 20e-eeuwse Cubaanse kunst biedt een overzicht van de ontwikkelingen in de schilder- en beeldhouwkunst van voor en na de revolutie. *Zie blz. 159.*

△ **Plaza de la Revolución, Havana.**

Duizenden Cubanen plachten hier op de Dag van de Arbeid in de brandende zon naar de acht uur durende redevoeringen van Castro te luisteren, omringd door de kolossale overheidsgebouwen uit de tijd van Batista. *Zie blz. 175.*

▷ **Trinidad.** Deze kleurrijke stad, die op de Werelderfgoedlijst van de Unesco staat, biedt niet alleen prachtige architectuur, maar ook een zeer plezierige sfeer en veel muziek. *Zie blz. 242.*

△ **Fábrica de Tabacos Partagás, Havana.** Zelfs voor niet-rokers is een bezoek aan deze fabriek een geurige en leerzame belevenis. U ziet hier ervaren sigarenmakers aan het werk. *Zie blz. 167.*

△ **Valle de Viñales.** Wanneer de nevel boven de tabaksvelden hangt en alleen de toppen van de palmbomen en de steile *mogotes* (kalksteenrotsen) zichtbaar zijn, is dit een van de mooiste plekken op aarde. *Zie blz. 195.*

◁ **Casa de Velázquez, Santiago.** In 1516 werd gestart met de bouw van (waarschijnlijk) het oudste huis van Cuba, dat nu een museum is. *Zie blz. 287.*

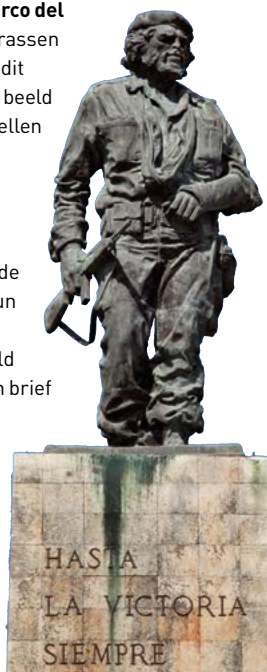
▽ **Cementerio Santa Ifigenia, Santiago.** Veel beroemde Cubaanse mannen en vrouwen, onder wie Fidel Castro en José Martí, liggen hier begraven. U vindt er een mix van mausolea en sobere graven. *Zie blz. 289.*

△ **Callejón de Hamel, Havana.** Hier komen uitbundige kunst en muziek samen. Dé plek om op een zondagmiddag naartoe te gaan. *Zie blz. 171.*

△ **Parque Nacional Desembarco del Granma.** De mangroven, moerassen en scherp getande grassen in dit nationale park geven een goed beeld van de hindernissen die de rebellen na hun overtocht uit Mexico moesten nemen. *Zie blz. 278.*

▷ **Monumento Che Guevara, Santa Clara.** Liefhebbers van de Cubaanse revolutie kunnen hun hart ophalen bij dit enorme monument, met het standbeeld van Che, het bas-reliëf van zijn brief aan Fidel toen hij naar Bolivia vertrok en het mausoleum, waar de eeuwige vlam brandt voor Che en zijn kameraden. *Zie blz. 228.*

HET BESTE VAN CUBA: ANDERE HOOGTEPUNTEN

Het palmenstrand van Cayo Levisa.

DE MOOISTE ONGEREPE STRANDEN

Cayo Levisa.

Dit eilandje voor de noordkust van de provincie Pinar del Río, is een bescheiden duikoord. U bent er in 25 minuten met de boot. *Zie blz. 199.*

Cayo Sabinal.

Een natuureservaat met uitgestorven, maagdelijk witte zandstranden ten noorden van Nuevitas. *Zie blz. 260.*

Punta María La Gorda.

Dit mooie strand in het uiterste westen van Cuba ligt aan een ideaal duik- en snorkelgebied. *Zie blz. 200.*

Cayo Jutías.

Een eilandje voor de noordkust van Pinar del Río met een heerlijk wit zandstrand en rustig, ondiep water. *Zie blz. 199.*

Playa Los Cocos.

Een breed strand met een vissersdorp aan het ene eind en een paar bars aan het andere, 8 km van het vakantieoord Playa Santa Lucía. *Zie blz. 260.*

Playa Maguana.

Fijn, wit zand aan een baai niet ver van Baracoa. De bomen komen tot aan het strand. Slechts één hotel en een strandbar. *Zie blz. 307.*

DE IMPOSANTSTE MONUMENTEN

Monumento Che Guevara, Santa Clara.

Vanaf zijn sokkel kijkt Che Guevara uit over de Plaza de la Revolución. Aan zijn voeten liggen een museum en het mausoleum met zijn stoffelijke resten en die van enkele medestrijders. *Zie blz. 228.*

Monumento Antonio Maceo, Santiago.

Het indrukwekkende monument voor de 19e-eeuwse onafhankelijkheidsstrijder domineert de Plaza de la Revolución bij de entree van de stad. *Zie blz. 283.*

Playa Girón.

De locatie van 'de eerste nederlaag van de imperialisten in Latijns-Amerika' tijdens de invasie van de Varkensbaai in 1961. *Zie blz. 221.*

Urn van Fidel Castro en mausoleum van José

Martí, Santiago.

De urn met de as van oud-president Fidel Castro staat in een grote zwarte kei. José Martí, de Vader des Vaderlands, is bijgezet in een mausoleum van marmer, waar elk half uur de wisseling van de wacht plaatsvindt op de klanken van marsmuziek. *Zie blz. 289-290.*

Antiguo Cuartel

Moncada, Santiago.

De (mislukte) aanval op de Moncada-kazerne in 1953 was het startsein voor de revolutie. In het museum wordt er meer over verteld. *Zie blz. 283.*

Parque Nacional

Desembarco del Granma, Niquero.

Hier, aan de rand van de Sierra Maestra, begon in 1956 de guerrillaoorlog. Een pad loopt dwars door het mangroveoerass naar zee. *Zie blz. 278.*

Beeld van Antonio Maceo, Plaza de la Revolución, Santiago de Cuba.

DE BESTE MUZIEKGELEGENHEDEN

Casa de Cultura de La Habana Vieja.

De optredens vinden plaats in het theater of op het kerkhof.

Casa de la Música Galiano, Havana.

's Middags en 's avonds laat optredens met salsa, son, swing en rock.

La Zorra y el Cuervo, Havana.

Beroemde jazz-club op La Rampa.

Casa de la Trova, Santiago. Dit is een van de beroemdste casas van Cuba.

Casa de las Tradiciones, Santiago. Intieme, door buurtbewoners bezochte club waar authentieke muziek te horen is.

Casa de la Música, Trinidad. Hier wordt tot in de kleine uurtjes gespeeld en gedanst.

Het Casa de la Música in Trinidad.

DE MOOISTE PLEINEN VAN HAVANA

Plaza de Armas.

Het oudste plein van Havana wordt 's nachts verlicht door antieke straatlantaarns en bruiст 24 uur per dag van de activiteit. *Zie blz. 143.*

Plaza de la Catedral.

Aan dit plein staan een barokke kathedraal en fraaie koloniale gebouwen. Op de terrassen kunt u genieten van een mojito. *Zie blz. 145.*

Plaza Vieja. Na een zorgvuldige restauratie is dit plein weer een van de

meest stijlvolle van de stad. *Zie blz. 152.*

Plaza de la Revolución.

Hier vindt u het strenge gedenkteken voor José Martí en de muursculptuur van Che Guevara. Het enorme plein is niet mooi, maar wel indrukwekkend. *Zie blz. 175.*

Parque Central.

In dit lommerrijke park, waaraan het chique Hotel Inglaterra ligt, is het altijd druk, vooral in de *Esquina Caliente.* *Zie blz. 157.*

De Plaza Vieja in Havana.

DE LEUKSTE ACTIVITEITEN BUITEN

Wandelen en klimmen in de Valle de Viñales.

Maak een wandeling met een lokale gids in deze adembenemend mooie vallei of beklim een *mogote.* *Zie blz. 195.*

El Guafe-pad.

Langs dit pad ziet u vogels, vlinders, droog tropisch bos en ceremoniële plaatsen van de Ciboney. *Zie blz. 278.*

Wandelen in de Sierra Maestra. Prachtige trektochten in het nationale

park en naar de hoogste berg van Cuba, de Pico Turquino, met uitzicht op de bossen en de Caribische Zee in de diepte. *Zie blz. 275-276.*

Watervallen in nationaal park Topes de Collantes.

Een verkoelende duik na een pittige wandeling door een ongerept landschap. *Zie blz. 233.*

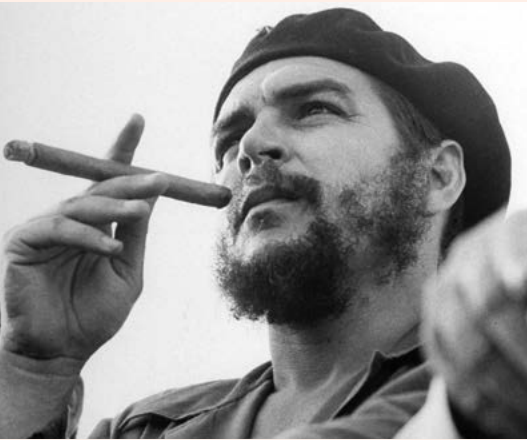
Duiken rond het Isla de la Juventud. Een van de beste duiklocaties van Cuba. *Zie blz. 309.*

Waterval in de Sierra del Escambray.

Tientallen jaren na zijn dood is 'Che' Guevara nog altijd een bewierookte held, de belichaming van de Cubaanse 'socialistische mens'.

Che Guevara, icoon van de revolutie.

Guevara wordt overal in Cuba 'Che' genoemd, een Argentijnse koosnaam die zoveel betekent als 'maatje'. Elke ochtend beginnen Cubaanse schoolkinderen hun dag met de patriottische leus: 'Pioniers van het communisme zullen we zijn, net als Che.' Overal in woonkamers hangen posters van zijn knappe gezicht en zwijmelen vrouwen over zijn beeltenis alsof het een filmster betrof. Bij de vertoning van de biografische film *Che* (Steven Soderbergh, 2008) in Havana kreeg acteur Benicio del Toro een staande ovatie voor zijn vertolking van de hoofdpersoon.

Guevara werd in 1928 in Argentinië geboren. Hij groeide op in een middenklassegezin met linkse sympathieën. Als kind leed hij aan astma, wat hem later deed besluiten arts te worden. In zijn studietijd reisde hij op de motor door Zuid-Amerika; na zijn afstuderen in 1953 doorkruiste hij Zuid- en Midden-Amerika op zoek naar politiek avontuur.

Nadat hij in 1954 van dichtbij had meegemaakt dat de CIA in Guatemala de socialistische regering-Arbenz ten val bracht, trok hij naar Mexico, waar

hij de balling Fidel Castro ontmoette. Kort daarna sloot hij zich aan bij de Beweging van de 26e juli. Hij was de commandant van de guerrilla-eenheid die de beslissende aanval in Santa Clara uitvoerde die tot Batista's vlucht leidde. Guevara werd Castro's belangrijkste ideologische raadsman en beste vriend.

Na de installatie van de regering-Castro hield Guevara toezicht op de berechting van Castro-tegenstanders en ambtenaren van Batista. Als minister van Industrie zette hij landbouwhervormingen in gang, als president van de Nationale Bank onderhandelde hij met het Oostblok over handelsverdragen. In 1960 schreef hij *La guerra de guerrilla*, dat zou uitgroeien tot een handboek voor revolutionaire bewegingen in de derde wereld. Hij propageerde guerrillatactieken om het imperialisme te verslaan, morele in plaats van materiële drijfveren voor arbeid, en solidariteit met de arbeider.

Guevara was moedig en roekeloos, maar ook een intellectueel die Frans sprak, poëzie schreef en Cuba vertegenwoordigde op internationale schaaktoernooien. Vanwege zijn puristische marxistische opvattingen, zijn onzelfzuchtigheid en zijn onvermoerbare inzet was hij het idool van een hele generatie radicale jongeren. Zijn beeltenis werd gekoesterd door protestbewegingen over de hele wereld.

In 1965 nam hij ontslag, volgens sommigen vanwege een meningsverschil met Fidel Castro over de groeiende invloed van de Sovjet-Unie in Cuba. Nadat hij kort in de Congo had gevochten, voerde hij campagne voor de revolutie in het hoogland van Bolivia. Daar werd hij in 1967 door het door de CIA gesteunde Boliviaanse leger gearresteerd en omgebracht. Castro kondigde drie dagen van nationale rouw af en creëerde in de jaren daarna een ware Guevaracultus. Na de val van de Sovjet-Unie probeerde hij het revolutionaire vuur aan te wakkeren met een 'Laten we zijn als Che'-campagne. In 1997 werd het stoffelijk overschot van Che in Bolivia gevonden en naar Cuba overgebracht (zie blz. 228).

Che Guevara is nog steeds de meest gevierde moderne revolutionair van Latijns-Amerika. De Franse filosoof Jean-Paul Sartre noemde hem 'de meest complete mens van onze tijd' en *Time magazine* zette hem in de lijst van de honderd meest invloedrijke mensen uit de 20e eeuw.

lingen, psychologische martelingen en eenzame opsluiting werden een netelige kwestie.

In 1989 kwamen er nog meer schandalen aan het licht. Zo werd generaal Ochoa, een officier die talloze malen was onderscheiden, met zes andere officieren aangeklaagd wegens corruptie en drugshandel. Ze werden veroordeeld vanwege het verduisteren van miljoenen dollars en omdat ze Colombiaanse cocaïnesmokkelaars de gelegenheid hadden geboden Cuba als tussenstation te gebruiken op de route naar de VS. De officieren werden door een vuurpeloton geëxecuteerd.

Het Oostblok valt uiteen

Terwijl het Ochoa-schandaal in Cuba voor grote opschudding zorgde, viel het ene na het andere communistische regime in het Oostblok omver. Toen Michail Gorbatsjov aan de macht kwam en in het kader van de perestrojka economische hervormingen doorvoerde, voorspelden velen dat de Sovjet-geldkraan dicht zou gaan en de Cubaanse regering in de problemen zou komen. Castro was er echter heel duidelijk over dat hij niets voelde voor een meerpartijstelsel of een vrijmarkteconomie: 'De perestrojka invoeren

Fidel Castro en Michail Gorbatsjov, die in 1989 een officieel bezoek aan Cuba bracht.

LEVEN MET HET LIBRETA

Het bonnenboekje (*libreta*) werd in 1962 ingevoerd, als tijdelijke maatregel om het hoofd te bieden aan het Amerikaanse embargo. Inmiddels zijn echter al verschillende generaties ermee opgegroeid. Het principe dat iedere Cubaan moet kunnen beschikken over basislevensmiddelen voor een uitgebalanceerd dieet is niet meer betaalbaar. Wat nu nog via het *libreta* verkrijgbaar is, bevat minder dan een derde van de aanbevolen dagelijkse hoeveelheid calorieën per persoon. De gratis lunch is verdwenen uit de kantines van staatsbedrijven; het einde van het bonnenboekje is in zicht.

De regering is ertoe overgegaan meer land aan particuliere boeren toe te wijzen om de aanvoer van voedsel

op de markt te vergroten. 'Het land is er om bebouwd te worden', aldus oud-president Raúl, 'we moeten de producenten de juiste stimulans bieden.' Maar hoewel groenten, fruit, granen en peulvruchten nu te koop zijn op vrije boerenmarkten (*agropecuarios*), zijn ze duur - voor velen te duur - in vergelijking met levensmiddelen in het *libreta*. In 2009 werden aardappelen en erwten uit het *libreta* gehaald. Voordien konden de Cubanen deze kopen voor circa 1 centavo per pond, nu betalen ze er respectievelijk 5 en 17 centavos per pond voor. Dat is een enorme stijging, aangezien 60-70 procent van het Cubaanse gezinsinkomen aan voedsel opgaat. En dat percentage zal waarschijnlijk alleen maar verder oplopen.

HET TOERISME: VLOEK OF ZEGEN?

Vlak na de revolutie werd in Cuba neergekeken op de toeristenindustrie, maar inmiddels zit er voor het eiland weinig anders op dan het toerisme te omarmen, omdat het een economische factor van belang is.

Het revolutionaire Cuba, een land waar sociale gelijkheid voor alles ging, verklaarde ooit dat het 'nooit meer' toerisme wilde. In de decadente jaren vijftig van de vorige eeuw was Havana, met zijn chique hotels, clubs en casino's, een paradijsje waar rijke Amerikanen in de watten werden gelegd. De stad was wereldwijd beroemd en berucht vanwege het gokken, de drugs, prostitutie, pornofilms en liveseksshows. Maar hoewel het toerisme lucratief was, was deze bedrijfstak grotendeels in buitenlandse handen en profiteerden maar weinig Cubanen ervan.

Afkeer van excessen

Het verzet van Fidel Castro tegen Batista kwam gedeeltelijk voort uit zijn afkeer van de excessen die het toerisme met zich meebracht en van het neokolonialisme dat het vertegenwoordigde. Castro vond het toerisme een afkeurenswaardig voorbeeld van de tweedeling tussen de bezittende en de bezitsloze klasse. Toen hij aan de

Toeristen op verkenning in Trinidad.

Op het eiland doet al heel lang een cynische grap de ronde. Een volwassene stelt een kind de klassieke vraag: 'Wat wil je later worden als je groot bent?' Het kind antwoordt: 'Toerist.'

macht kwam, beloofde hij dat Cuba nooit meer de speeltuin van de rijken zou zijn. Voortaan zou het eiland zijn economie grondvesten op suiker en andere natuurlijke hulpbronnen.

De nieuwe regering sloot de casino's en nachtclubs, dwong prostituees om een nuttig vak te leren en stelde de hotels open als vakantieoord voor Cubaanse arbeiders. In de jaren

zestig en zeventig waren de meeste buitenlandse bezoekers in Cuba journalisten of mensen die hun solidariteit met de revolutie wilden tonen. Daarnaast hielden communisten uit het Oostblok er een door hun regering betaalde vakantie.

Cuba bevorderde het 'sociale toerisme', waarbij sympathisanten uit de hele wereld modelgemeenschappen, ziekenhuizen, scholen en andere plekken bezochten die de verworvenheden van het socialisme illustreerden. Maar tussen 1963 en 1975 brachten slechts 3000 buitenlanders per jaar een bezoek aan het eiland.

Toen de economie aan het begin van de jaren tachtig begon in te zakken, moest de regering haar standpunt ten aanzien van het toerisme wel herzien. Het 'gezondheidstoerisme' werd

zoete, sappige ananas, grapefruits die geen suiker nodig hebben, mango's zoals u ze nog nooit hebt geproefd, en bananen (de kleine, dikke soort is het lekkerst). Ook de avocado's zijn perfect en heerlijk romig, zó van de boom. Behalve op de markt zult u de vruchten het vaakst tegenkomen bij het ontbijt in een *casa particular* of bij het ontbijtbuffet in een hotel. Hoewel fruit volop verkrijgbaar en goedkoop is, wordt het zelden als nagerecht gegeten. In veel bars wordt sap geschonken van de seizoensvruchten van het moment. Vraag om *jugo natural* voor versgeperst sap.

Cubaanse rum

Wie aan Cuba en drank denkt, denkt aan rum. Samen met sigaren is rum het bekendste pro-

Suiker vormt niet alleen de basis van de Cubaanse rum, maar ook van een van de populairste niet-alcoholische drankjes, guarapo. Dit is het troebele, zoete sap van uitgeperst rauw suikerriet. Het is bij straatstalletjes te koop.

Cubaans gebak is vaak voorzien van een dikke laag felgekleurd glazuur en is mierzoet.

Zoetigheden

Als dessert wordt vooral ijs (dat meestal erg lekker is) of de alomtegenwoordige *flan*, een karamelpuddinkje, gegeten. De Cubanen houden over het algemeen van mierzoet; u hoeft maar naar het luchtige, roze en lichtblauw geglazuurde gebak in de etalages van de bakkerswinkels te kijken om te weten wat dat betekent. Als u rond Moederdag (de tweede zondag in mei) in Cuba bent, zult u rijen wachtenden bij de bakkers zien staan, waar speciale versies van deze lekkernij als zoete broodjes over de toonbank gaan.

In het oosten van het eiland is *cucurucho* het toppunt van zoet, een lekkernij van geraspte kokosnoot, gezoet met suiker (en soms vruchtensap) en ingenieus verpakt in bananenblad.

duct van het eiland. Rum wordt uit suikerriet gedestilleerd, en daar heeft Cuba altijd volop van gehad. Het bekendste en meest verkochte merk is Havana Club. Er bestaan verschillende soorten rum, maar u zult het vaakst *añejo 3 años*, *añejo reserva* en *añejo 7 años* aantreffen; de laatste is het beste. Daarnaast is er nog witte rum, *añejo blanco*. Hoewel Bacardi-rum oorspronkelijk uit Cuba (Santiago) komt, wordt het daar niet meer gemaakt of verkocht. De familie Bacardi, felle tegenstanders van Castro, raakte haar bedrijf kwijt aan de staat en verliet het eiland na de revolutie. Bacardi wordt nu in Puerto Rico gemaakt.

Een goede bruine rum (*ron* in het Spaans) van respectabele leeftijd kan puur worden gedronken (vraag om *ron de siete años*). Witte of drie

REIZEN DOOR CUBA

Een gedetailleerde gids van Cuba, waarbij de belangrijkste bestemmingen met een cijfer (of letter) zijn aangegeven op de kaartjes (bijvoorbeeld 1).

Een trotse visser.

De meeste mensen die Cuba bezoeken, blijven wel een tijdje in Havana, een van de opwindendste hoofdsteden ter wereld. Hier doen vijf eeuwen Cubaanse geschiedenis en de tradities van volken uit Europa, Afrika, China en natuurlijk Noord- en Latijns-Amerika zich voelen. Havana is een stad boordevol romantiek, nostalgie en intriges. In sommige wijken heeft het verval toegeslagen, maar dat mag geen reden zijn om Havana over te slaan: op het gebied van architectuur en cultuur kent de stad zijn gelijke niet in Latijns-Amerika. U kunt een bezoek aan Havana makkelijk combineren met een verblijf in een van de vele resorts die aan de noordkust

zijn ontwikkeld, van het gevestigde Varadero tot de luxeoorden op de *cayos*, de eilandjes die ooit het domein waren van vissers en vogels.

Het 'echte Cuba' vindt u echter op het platteland. Met korte binnenlandse vluchten, georganiseerde excursies, comfortabele langeafstandsbussen, taxi's en huurauto's kunt u ook de minder toegankelijke gebieden bezoeken.

Ten westen van de hoofdstad ligt de provincie Pinar del Río, waar veel tabak wordt verbouwd. Dit is een van de groenste en spectaculairste delen van het eiland. Aan de centrale zuidkust wachten u de Varkensbaai met Playa Girón, de natuurgebieden op het Península de Zapata, de havenstad Cienfuegos en het koloniale kroonjuweel van Cuba, Trinidad. Santa Clara is de laatste rustplaats van Che Guevara en een bedevaartsoord voor iedereen die de revolutie een warm hart toedraagt. De zanderige eilandjes voor de noordkust zijn idyllische locaties voor een strandvakantie, terwijl het voor de zuidkust gelegen Isla de la Juventud veel duikers trekt.

Het rustige, agrarische gebied in het binnenland ten oosten van Santa Clara is het minst bezochte deel van Cuba. Toch vindt u ook hier mooie oude stadjes, zoals Camagüey en Holguín, die goede uitvalsbases vormen voor de badplaatsjes aan de kust. Het oosten van Cuba, ofwel de Oriente, heeft weer een heel eigen karakter en traditie. Santiago, de op één na grootste stad van het eiland, loopt in cultureel en muzikaal opzicht dikwijls voor op Havana. Het koloniale stadje Baracoa is een pareltje. De Oriente heeft ook afgelegen stranden en ruige bergen. Een verkenning van deze streek is slechts een van de vele avonturen die Cuba te bieden heeft.

Een jongen op de uitkijk.

ver buiten het bereik van de meeste Cubanen, zelfs als ze over CUC's beschikken. In de weinige winkels waar met Cubaanse pesos kan worden betaald, valt niet veel te krijgen. Plaatselijke kunstenaars tonen en verkopen hun werk in kamertjes op de bovenverdiepingen of in winkelruimtes aan de voorkant van particuliere woningen.

Drogueria Johnson, een beroemde apotheek op de hoek van Calle Aguiar, is na een brand weer in oude glorie hersteld, met glimmend gewreven mahoniehouten banken en stopflessen van keramiek. Tegenwoordig is dit een farmacologisch museum, maar u kunt er ook nog altijd medicijnen kopen (met CUC's). **Farmacia Taquechel** (Obispo 155, tussen Mercaderes en San Ignacio) stamt uit 1896 en is eveneens gerestaureerd. Op de mahoniehouten planken, die de hele wand bedekken, staan fraaie porseleinen potten met geneeskrachtige kruiden en drankjes. Ook apotheek **Sarrá**, op de hoek van Calle Compostela en Calle Brasil (Teniente Rey), is in het kader van het stadsrestauratieproject in de oorspronkelijke staat teruggebracht.

Als u via Calle Obispo terugloopt in de richting van de Plaza de Armas, vindt u op nr. 153 **Hotel Ambos Mundos**. Hier kunt u een kijkje nemen in kamer 511, waar Ernest Hemingway *For whom the bell tolls* (*Voor wie de klok luidt*) schreef. In de kamer staat een antieke schrijfmachine (niet die van Hemingway) en liggen wat Amerikaanse tijdschriften uit de jaren dertig. De bar op het dak wordt veel bezocht door reisgezelschappen. De openbare ruimtes van het hotel zijn gerenoveerd en in de lobby vindt u een prachtige pianobar. Tegenover het pand hangt een klok die de oorspronkelijke locatie aangeeft van de in januari 1728 gestichte Universiteit van Havana. De klok werd geluid als de colleges begonnen.

Calle Oficios

Het laatste, met kinderhoofdjes geplaveide stuk van Calle Obispo brengt u terug naar de Plaza de Armas. Hier slaat u rechts af naar Calle Oficios en het **Casa de los Árabes** (Oficios 16, tussen Obispo en Obrapía; di. t/m za. 9.00-16.30 en zo. 9.30-12.30 uur; toegang

De levendige Calle Obispo.

CIENFUEGOS EN TRINIDAD

Na de suikerrietplantages en bergen in het binnenland bieden twee historische, maar zeer verschillende steden en een schitterende kust een welkome afwisseling op uw reis door Cuba.

De provincie Cienfuegos is overwegend groen. In het glooiende landschap liggen slaperige stadjes en *bohíos*, met palmladeren bedekte huisjes. Naar het oosten toe lopen de met palmen omzoomde akkers omlaag naar de Alturas de Santa Clara, in het zuiden tekent het blauwe silhouet van de Sierra del Escambray zich af tegen de horizon. De revolutie van 1959 heeft grote veranderingen teweeggebracht in dit landbouwgebied: vooral de omgeving van Cienfuegos is sterk geïndustrialiseerd.

Cienfuegos

De weg die van de Autopista Nacional - komende vanuit Havana - naar de provinciehoofdstad Cienfuegos leidt, komt door het lome plaatsje Rodas. Hier ligt de Ciego Montero-bron, waar het grootste deel van het Cubaanse bronwater vandaan komt. **Cienfuegos 17** staat bekend als de 'parel van het zuiden'. De meeste koloniale gebouwen zijn er inmiddels gerestaureerd.

Tijdens de tweede reis van Columbus, in 1494, werd de streek al waargenomen door de Europeanen, maar de eerste nederzetting kwam er pas in 1819, toen de Fransman Louis de Clouet de kolonie Fernandina de Jagua stichtte. Het jaar erop werd de naam veranderd in Cienfuegos, ter ere van de Spaanse gouverneur-generaal van Cuba. Met een beetje fantasie ontwaart u de Parijse sfeer die de Franse stichters van Cienfuegos hebben nage-

streefd met de aanleg van parken, met bomen omzoomde boulevards en zuilengalerijen. In 1869 kwam een groep Cubaanse nationalisten onder leiding van Juan Díaz de Villegas hier in opstand tegen het Spaanse bewind, en in oktober 1895 stelde generaal-majoor José Rodríguez de Cienfuegos-brigade samen, die tijdens de tweede Cubaanse onafhankelijkheidsoorlog een sleutelrol zou spelen in de slag bij Mal Tiempo.

Na de revolutie van 1959 investeerde de Sovjet-Unie op grote schaal in Cienfuegos, dat zich zodoende kon ont-

 Kaarten blz. 204 en 244

De Catedral Purísima Concepción in Cienfuegos.

tijdens de onafhankelijkheidsoorlog de gewonden verpleegde. Fray José was de laatste hospitaalbroeder van de orde van San Juan de Dios in Cuba (die door de Spaanse autoriteiten werd vervolgd). In 2008 werd hij zalig verklaard tijdens de eerste ceremonie van deze soort in Cuba. In het hospitaal is tegenwoordig het Centro Provincial de Patrimonio Cultural (Dienst Monumentenzorg) gevestigd. Twee van de mooiste gebouwen aan het plein zijn restaurants: La Campana de Toledo en Restaurante 1800. Er komen veel dagjesmensen.

Op de **Agromercado** **K** (Boerenmarkt) aan de oever van de rivier zit

u dat de *agramonteros* van lekker eten houden. Naast kramen met verse waren vindt u hier ook eenvoudige keukentjes waar warme maaltijden worden geserveerd. In de schaduw van de palmen en ander tropisch groen brengen de kooplieden hun waren luidrechtig aan de man. En ze hebben veel meer te koop dan op menig andere markt in Cuba, zoals stapels mango's en tomaten, strengen knoflook en *mamey*-vruchten. Het Parque Casino Campestre op de oostoever van de Río Hatibonico werd vroeger gebruikt voor veentoonstellingen, jaarmarkten, dansfeesten en andere sociale evenementen.

Beeld van Ignacio Agramonte, de lokale held van Camagüey.

SANTIAGO DE CUBA

De tweede stad van Cuba heeft een heldhaftige revolutionaire geschiedenis, prachtige pleinen en een levendige muziekcultuur, met onder andere het uitbundigste carnaval van het land.

Santiago de Cuba 20 ligt aan een weidse baai aan de voet van de Sierra Maestra. Op de hellingen in de omgeving groeien suikerriet, koffie, groenten en fruit. Het is een bijzonder exotische stad met een zeer gemengde bevolking. Veel Haitianen - zowel blanken van Franse afkomst als zwarten met Afrikaanse roots - vestigden zich hier nadat ze hun land eind 18e eeuw tijdens de slavenopstanden waren ontvlucht. De Afro-Franse cultuur mengde zich gaandeweg met die van het Afro-Spaanse Cuba. Het afgelegen Santiago is met ruim een half miljoen inwoners de op één na grootste stad van het land.

Sommige delen van de stad zijn autovrij, maar over het algemeen is het verkeer druk en blijven de uitlaatgassen lang in de warme straten hangen. In Santiago staan prachtige koloniale gebouwen - aan sierlijke balkonnetsjes, traliewerk en smeedijzeren hekken geen gebrek -, maar de stad heeft ernstig te lijden gehad van de Speciale Periode. Bovendien is Santiago in 2012 zwaar getroffen door de orkaan Sandy, waarbij vrijwel alle bomen sneuvelde en het groene karakter van de stad danig werd aangetast. Inmiddels zijn er weer behoorlijk wat bomen aangeplant. Er heerst hier veel armoede; als bezoeker zult u de sjacheraars en bedelaars op de koop toe moeten nemen. Om dezelfde reden is de criminaliteit er toegenomen. U moet vooral voorzichtig zijn wanneer u 's avonds in uw eentje door

de stad wandelt. Aan de andere kant zijn de meeste inwoners van Santiago buitengewoon vriendelijk en behulpzaam.

Santiago staat bekend om zijn rijke muzikale traditie: veel van de beste Cubaanse muziek komt hier vandaan. In combinatie met de erfenis van de Franse cultuur levert dit een sensuele, ietwat verlopen sfeer op die aan New Orleans doet denken.

Voor bezoekers kan het verwarrend zijn om hier rond te wandelen, want sommige straten hebben wel twee of drie verschillende namen. Niettemin

 Kaarten blz. 264 en 282

Uitzicht op de baai.

DE BASIS GUANTÁNAMO

Het door de VS bezette territorium op het eiland Cuba heeft een van de slechtste reputaties op mensenrechtengebied ter wereld.

De marinebasis Guantánamo Bay is een Amerikaanse enclave van 116 km² op Cubaans grondgebied. De basis ontstond met de komst van zeshonderd Amerikaanse mariniers tijdens de Spaans-Amerikaanse oorlog van 1898 en de status ervan werd in 1901 formeel vastgelegd met het Platt-amendement. Tot 1959 was 'Gitmo', zoals de basis liefkozend werd genoemd, een soort vrijplaats waar de militairen zich te buiten konden gaan aan goedkope rum en prostituties. In de straten van het naburige Guantánamo regen de bars en bordelen zich aaneen. Na de machtsovername van Castro gingen de bars en bordelen dicht en werd de handel tussen Amerikanen en Cubanen verboden en de beveiliging van de basis verscherpt. Er werkten nog steeds veel Cubanen, maar die moesten met de bus en dan lopend door de poort, want burgervoertuigen waren verboden.

Sinds 1960 zijn de Amerikaanse cheques voor de jaarlijkse pacht (4085 dollar) niet eenmaal verzilverd, want daarmee zou de legitimiteit van Guantánamo worden erkend. Volgens Castro was de basis

Gevangene tijdens een 'Life Skills'-training.

'een dolk in het hart van de Cubaanse bodem', maar ze blijft in Amerikaanse handen tot de twee landen de overeenkomst samen opzeggen of de VS uit eigen beweging vertrekken. Het amendement is in 1934 herroepen; in theorie verloopt de aanspraak van de VS op Guantánamo in 2033.

Gitmo is met prikkeldraad omheind en wordt door vijfhonderd mariniers bewaakt. Er wonen circa achtduizend mensen, ook burgerpersoneel en gezinnen van militairen. Er zijn woningen, een school, een fitnesscentrum, een bioscoop, een winkelcentrum en een McDonald's. Kinderen kijken naar Amerikaanse tv-zenders, die per satelliet worden doorgegeven. Legertoeestellen vliegen voorraden in. Het militaire personeel houdt oefeningen, onderhoudt oorlogsschepen, houdt het Cubaanse luchtruim in de gaten en patrouilleert langs de randen van de basis, waar mijnen zijn gelegd. Jaarlijks vluchten naar schatting honderd Cubanen naar de basis, hoewel de VS en Cuba hierover zwijgen. Ze zwemmen de baai vol haaien over of klimmen over de afrastering. Tientallen Cubanen hebben hun vlucht poging niet overleefd. Begin jaren negentig vluchtten veel Haïtianen na een coup in hun land naar Guantánamo en in 1994 werden er duizenden Cubaanse bootvluchtelingen opgevangen die door de Amerikaanse kustwacht op zee waren opgepikt.

De basis had nauwelijks strategische waarde voor de VS, maar dit veranderde in 2002 met de komst van Camp Delta, een detentiecamp voor mensen die verdacht worden van banden met Al-Qaida of de Taliban. Hoewel de verdachten als *enemy combatants* (vijandige strijders) gedetineerd waren, hield de regering-Bush tot verontwaardiging van de internationale gemeenschap vol dat ze niet onder de bescherming van de Geneefse conventie vielen. Er kwamen verhalen naar buiten over martelingen en andere mensenrechtenschendingen; de verdachten zaten zonder enige vorm van proces voor onbepaalde tijd vast. De verkiezing van Barack Obama tot president van de VS in 2008 bracht nieuwe hoop. In januari 2009 schorste hij de zittingen van de militaire commissie van Guantánamo voor 120 dagen en beloofde het kamp binnen een jaar te sluiten. Veel gevangenen zijn vrijgelaten of overgeplaatst, maar in 2017 zaten er nog 41 vast.

CUBA

REISINFORMATIE

VERVOER

Reizen naar Cuba.....	318	Tijdzone.....	330
Met het vliegtuig.....	318	Toeristische informatie.....	330
Met de boot.....	318	Toiletten.....	330
Vervoer in Cuba.....	318	Veiligheid en criminaliteit.....	331
Vanaf Havana Airport.....	318	Wat mee te nemen.....	331
Met het vliegtuig.....	319	Websites.....	331
Met de bus.....	319	Winkelen.....	331
Met de trein.....	320		
Fly/drive.....	320		
Met de auto.....	320		
Particuliere auto's en taxi's..	321		

PRAKTISCHE INFORMATIE

Accommodatie.....	322
Alarmnummers.....	322
Alleenreizende vrouwen.....	322
Ambassades en consulaten.....	322
Douane.....	322
Elektriciteit.....	323
Entreegeld.....	323
Etiquette.....	323
Fooiën.....	323
Fotografie.....	323
Gehandicapte reizigers.....	323
Geldzaken.....	324
Gezondheid en medische zorg..	325
Homoseksualiteit.....	326
Internet.....	326
Kaarten.....	326
Klimaat.....	326
Leeftijdsgrenzen.....	327
Maten en gewichten.....	327
Media.....	327
Officiële feestdagen.....	327
Openingstijden.....	328
Post.....	328
Reisbudget.....	328
Reizen met kinderen.....	328
Religie.....	328
Studenten.....	328
Taalcursussen.....	328
Telecommunicatie.....	328

TAAL

Basisregels.....	333
Woorden en zinnen.....	333
Bij aankomst.....	333
In het hotel.....	333
Noodgevallen.....	333
Onderweg.....	334
Dagen, maanden en seizoenen.....	334
Getallen.....	334
Telefoneren.....	334
Geld.....	334
Winkelen.....	334
Bezienswaardigheden.....	334
Uit eten.....	335
Drinken.....	335
De menukaart.....	335
'Cubanismes'.....	335

LEZENSWAARD

Algemeen.....	336
Andere <i>Insight Guides</i>	336
Buitenlandse relaties.....	336
Cultuur.....	337
Fictie.....	337
Fidel Castro.....	338
Politiek en geschiedenis.....	338
Fotoverantwoording.....	339
Colofon.....	340
Index.....	341

VERVOER

REIZEN NAAR CUBA

Met het vliegtuig

Zowel het aantal vluchten naar Cuba als het aantal dienstdoende luchtvaartmaatschappijen is constant aan veranderingen onderhevig; het wisselt bovendien per seizoen, dus stel u van tevoren op de hoogte van de actuele situatie. In Cuba zijn er internationale luchthavens in Havana, Varadero, Holguín, Santiago de Cuba, Ciego de Ávila, Cayo Coco, Cayo Largo, Santa Clara, Las Tunas, Manzanillo en Camagüey. **Cubana de Aviación** (www.cubana.cu), de nationale luchtvaartmaatschappij, verzorgt lijn- en charterdiensten tussen Cuba en steden in Noord- en Zuid-Amerika en Europa, met name van en naar de hoofdstad Havana, maar ook naar Holguín, Santa Clara, Camagüey en Santiago de Cuba.

Vanuit Europa

Cubana (www.cubana.cu) vliegt vanaf Parijs, Moskou, Madrid en Rome.

Air France/KLM (www.airfrance.com, www.klm.com) verzorgt vluchten van Amsterdam naar Havana, zowel met als zonder tussenstop.

Iberia (www.iberia.com) verzorgt vluchten van Amsterdam naar Havana, met een overstap in Madrid.

TUIfly (www.tuifly.be, www.tui.nl) verzorgt rechtstreekse vluchten van Amsterdam en Brussel naar Varadero. Deze vluchten duren circa 10 uur.

Kantoren luchtvaartmaatschappijen

In Havana zijn de meeste kantoren van maatschappijen die internationale en binnenlandse vluchten verzorgen te vinden op La Rampa, het gedeelte van Calle 23 tussen Calle M en de Malecón, in de wijk Vedado. Hier zijn ook enkele reisbureaus gevestigd.

Bij vertrek

Als de transfer naar het vliegveld van Havana niet bij uw arrangement is inbegrepen, kunt u het beste een taxi nemen. Er stoppen weliswaar bussen bij Terminal 1 (voor binnenlandse vluchten), maar die zitten meestal provol en bovendien moet de ritprijs met *pesos cubanos* worden betaald. Reken voor een taxirit van Oud-Havana naar het vliegveld op ongeveer drie kwartier. Zorg ervoor dat u minimaal twee uur voor vertrek op de luchthaven aanwezig bent; de douaneformaliteiten en de veiligheidscontroles nemen vaak veel tijd in beslag.

De **luchthavenbelasting** voor internationale vluchten bedraagt CUC 25, maar is meestal al bij de prijs van uw ticket inbegrepen.

Met de boot

Er zijn meer dan twintig jachthavens en nautische centra voor wie per huur- of privéjacht reist. Ook steeds meer internationale veerboten doen Havana aan. Bovendien varen enkele cruisevaartmaatschappijen op Cuba - de schepen meren dan aan in Havana, Cienfuegos of Santiago de Cuba.

VERVOER IN CUBA

Cuba is een smal, langwerpig eiland, dat ongeveer net zo lang is als Engeland. De afstanden tussen steden zijn er vaak groter dan ze lijken. Alle verkeerswegen komen samen in Havana. Er zijn wegen en spoorlijnen vanuit Havana naar Pinar del Río in het westen en naar Santiago de Cuba in het oosten. Ook hebben veel steden een vliegverbinding met Havana. Zowel in Havana als in Santiago de Cuba is er een haven. De oude stadscentra bevinden zich hier bij het water en de nieuwere wijken liggen daar in

🕒 Toeristenkaarten

De Cubaanse douane zet geen stempel in uw paspoort, maar op uw toeristenkaart. Bewaar de gestempelde toeristenkaart op een veilige plek, want u moet hem weer afgeven aan de douane als u het land verlaat. Soms moet u zowel uw toeristenkaart als uw paspoort tonen als u een kamer wilt boeken in een *casa particular* of hotel (dit laatste geldt alleen voor zelfstandig reizende toeristen). Een kopie van een paspoort wordt niet geaccepteerd, het dient het origineel te zijn.

een boog omheen; een autorit vanuit het centrum naar de luchthaven of de snelweg kan hierdoor veel tijd kosten.

Vanaf Havana Airport

Internationale luchthaven José Martí, tel. 7-2664644 of 7-335777. De meeste internationale vluchten maken gebruik van Terminal 3; daar is een 24-uurs-balie voor toeristische informatie (tel. 7-6426101, maar er wordt haast nooit opgenomen) en er zijn bars, restaurants, balies van autoverhuurbedrijven en een wisselkantoor. Enkele chartervluchten maken gebruik van Terminal 2.

Taxi's zijn altijd beschikbaar: het tarief naar Oud-Havana bedraagt circa CUC 25, maar voor de terugweg wordt soms maar CUC 15 gerekend. (Het vliegveld ligt op ongeveer 18 km van het centrum van Havana.) Chauffeurs proberen in de terminal klanten te werven. Voor **taxi's zonder vergunning** is het verboden om toeristen van en naar de luchthaven te rijden; de politie ziet hier dan ook streng op toe.

PRAKTISCHE INFORMATIE

A

Accommodatie

De accommodatie in Cuba kan grofweg in twee categorieën worden verdeeld: *casas particulares* (kamers bij particulieren die een vergunning hebben om onderdak te bieden aan buitenlanders) en hotels die in handen zijn van een staatsbedrijf of een internationale keten. De weinige kampeerterrijnen (*campismo*) in Cuba zijn interessant voor toeristen met een beperkt budget. Ze liggen doorgaans aan een rivier of een strand, bieden minimale faciliteiten en zijn vooral gericht op Cubaanse vakantiegangers.

Een verblijf bij mensen thuis is een uitgelezen manier om het ware Cuba te leren kennen. Nog afgezien daarvan zijn de service en het comfort veelal beter dan in een hotelkamer in een vergelijkbare klasse. Bovendien is het eten vaak verser en beter bereid, en wordt op verzoek met speciale wensen rekening gehouden. Een overzicht van *casas particulares* vindt u op de volgende websites: www.yourcasaparticular.com, www.alojamientosencuba.com en www.casaparticular.com.

Toeristenhotels zijn aangesloten bij diverse ketens. Alleen als u voor een modern hotel/resort van een internationale keten kiest, kunt u accommodatie naar westerse maatstaven verwachten. In elk hotel is wel eens geen warm water of een storing in de airconditioning. In Oud-Havana zitten veel mooie boetiekhotels in gerenoveerde herenhuizen.

Alleenreizende vrouwen

Alleenreizende vrouwen zullen in Cuba veelal de voorkeur geven aan een georganiseerde strandvakantie of een culturele reis met Cubaanse

gidsen. Cuba is echter geen moeilijk of gevaarlijk land voor vrouwen die alleen rondreizen. Cubanen op het platteland zullen misschien naar opkijken van een alleenreizende toeriste, maar zijn doorgaans vriendelijk en behulpzaam. Hoewel verkrachtingen in Cuba niet vaak voorkomen, is enige voorzichtigheid wel geboden, omdat men in Cuba onder 'verkrachting' niet altijd hetzelfde verstaat als in veel andere landen. Wanneer een vrouw een man meeneemt naar haar hotelkamer of zich in het openbaar overgeeft aan een stevige knuffelpartij, zal ze niet geloofwaardig meer zijn als ze later zegt dat ze is verkracht.

Vrouwen kunnen rekenen op veel aandacht van mannen: gefluit en gesis (wat in Cuba niet als onbeschoft wordt gezien) en al dan niet gefluisterde opmerkingen op straat. Dit kan vervelend zijn, maar is zelden agressief bedoeld. In deze machocultuur verwacht men van vrouwen dat ze hieraan wennen

- Cubaanse vrouwen maken dagelijks hetzelfde mee. Als u dit gedrag negeert, zullen mannen u normaal gesproken met rust laten. Elke reactie zal daarentegen als aanmoediging worden opgevat.

Ambassades en consulaten

Nederland

Ambassade van Cuba in Nederland
Scheveningseweg 9
2517 KS Den Haag
Tel. 070-3606061
<http://misiones.minrex.gob.cu/en/netherlands>

Consulaat van Cuba in Nederland
Conradstraat 18
3013 AP Rotterdam
Tel. 010-2067333
<http://misiones.minrex.gob.cu/en/netherlands/general-consulate-rotterdam>

Ambassade van Nederland in Cuba
Ave. 7ma. #2007, esq. 22
Miramar, Havana
Tel. 7-2042512
<https://www.nederlandwereldwijd.nl/landen/cuba/over-ons/ambassade-in-havana>

☎ Alarmnummers

De algemene nummers voor noodgevallen zijn:

104 ambulance

105 brandweer

106 politie

Dit is echter een relatief nieuw systeem dat niet overal in het land functioneert, en als het wél werkt, wordt er vaak geen Engels gesproken.

Voorin de telefoongids staat een uitgebreide lijst met alternatieve nummers. **Asistur** is voor toeristen vaak de beste oplossing. Er is een kantoor in Havana: Prado 208, tel. 7-8668339, en er zijn filialen in toeristencentra in het hele land. Bij medische noodgevallen kunnen hotels ook helpen.

België

Ambassade van Cuba in België
Brugmannlaan 80
1190 Vorst
Tel. 02-3430020
<http://misiones.minrex.gob.cu/es/belgica>
Ambassade van België in Cuba
Calle 8, 309, tussen 3ra en 5ta
Miramar-Playa, Havana
Tel. 7-2042410
<http://cuba.diplomatie.belgium.be>

D

Douane

Paspoorten en visa

Alle bezoekers aan Cuba moeten in het bezit zijn van een paspoort dat

BASISREGELS

Spaans is de officiële voertaal in Cuba. Het is een fonetische taal: men spreekt de woorden uit zoals ze gespeld zijn. Het Spaans maakt onderscheid tussen mannelijke en vrouwelijke zelfstandige naamwoorden, en de *subjuntivo* (aanvoegende wijs) is voor mensen die de taal leren vaak een hoofdbreker. Over het algemeen ligt de klemtoon op de een-na-laatste lettergreep, tenzij dit door middel van een accent (´) anders wordt aangegeven, of als het woord eindigt op een *d*, *l*, *r* of *z*.

Klinkers worden in het Spaans altijd op dezelfde manier uitgesproken (waarbij de *u* klinkt als het Nederlandse *oe*). De dubbele *ll* klinkt als de *j* van 'ja' en de dubbele *rr* klinkt als een rollende *r*. De *h* wordt in het Spaans niet uitgesproken, terwijl de *j* (net als de *g* als die voor een *e* of *i* staat) klinkt als de *ch* in 'lach'.

Als u iemand aanspreekt die u niet kent, gebruikt u het formele *usted* [u]. Het informele *tú* [jij] gebruikt men tegen vrienden en bekenden. Het is de moeite waard om een aantal woorden en zinnen te leren. Dit wordt op prijs gesteld en het maakt uw verblijf een stuk aangenamer, omdat de meeste Cubanen geen Engels spreken - met uitzondering van het personeel in de betere hotels, dat soms vloeiend Engels spreekt, en others, die goed genoeg Engels beheersen om te begrijpen wat u bedoelt en te vertellen hoeveel iets kost. Jongeren hebben op school Engels geleerd, maar voor de oudere generatie was Russisch op school de tweede taal - al hebben ze daar nu niet zo veel meer aan.

Hierna volgt een overzicht van Spaanse woorden en zinnen, hier en daar aangepast aan het Cubaanse Spaans. Verderop vindt u een lijst met 'Cubanismes'.

WOORDEN EN ZINNEN

Hallo *Hola*
Hoe gaat het? ¿Cómo está usted?
Hoe heet u? ¿Cómo se llama usted?
Ik heet... Yo me llamo...
Spreek u Engels? ¿Habla inglés?
Ik kom uit Nederland/België Yo soy Holandés(-esa)/Belgicó(-ca)
Ik begrijp het niet No comprendo
Kunt u mij helpen? ¿Me puede ayudar?
Ik zoek... Estoy buscando
Waar is...? ¿Dónde está...?
Het spijt me/sorry Lo siento/Perdone
Ik weet het niet No lo sé
Geen probleem No hay problema
Er is/zijn geen... No hay...
Nog een prettige dag Que tenga un buen día
Kom, we gaan Vámonos
Tot morgen Hasta mañana
Tot gauw Hasta pronto
Hoe laat? ¿A qué hora?
Wanneer? ¿Cuándo?
Hoe laat is het? ¿Qué hora es?
ja/sí/hee no
alstublieft (in vraag) por favor
(heel erg) bedankt (muchas) gracias
graag gedaan de nada
tot ziens adiós
goedenavond buenas tardes
goedenacht buenas noches
vandaag hoy/gisteren ayer
morgen mañana (N.B. mañana betekent ook 'ochtend')
morgenochtend mañana por la mañana
overmorgen pasado mañana
nu ahora/straks después
vanmiddag esta tarde/vanavond esta noche
volgende week la semana que viene

Bij aankomst

Ik wil uitstappen in... Quiero bajarme en...
Gaat er een bus naar...? ¿Hay un omnibús a...?
Ik wil graag een taxi Quisiera un taxi.

Naar..., alstublieft Por favor, lléveme a...

Hoeveel kost deze rit? ¿Cuánto va a costar el viaje?

Houdt u het wisselgeld maar Guarde el cambio.

Welke straat is dit? ¿Qué calle es ésta?

Hoe ver is...? ¿A qué distancia está...?
vliegveld aeropuerto

douane aduana
station estación de tren

busstation estación de omnibuses/
 terminal de guaguas

bushalte parada de omnibús
perron andén

kaartje tickete/boleto

retourtje boleto de ida y vuelta

liften autostop/la botella

toiletten baños

Dit is het adres van het hotel Ésta es la dirección del hotel

In het hotel

Ik wil graag een (eenpersoons/tweepersoons) kamer Quiero una habitación (sencilla/doble)

... met badkamer con baño

... met uitzicht con vista

Is dat inclusief ontbijt? ¿Incluye desayuno?

Mag ik de kamer zien? ¿Puedo ver la habitación?

wastafel lavabo

bed cama

sleutel llave

lift ascensor

airconditioning aire acondicionado

zwembad piscina

reserveren reservar

Noodgevallen

Help! ¡Socorro!

Stop! ¡Pare!/¡Alto!

Ga weg! ¡Váyase!

Bel een dokter Llame a un médico

Waar is het dichtstbijzijnde ziekenhuis? ¿Dónde está el hospital más cercana?